

## Täysistunto

### Keskiviikko 16.11.2022 klo 13.59—19.02

#### 15. Yhdenvertaisuusvaltuutetun kertomus eduskunnalle 2022

Kertomus K 7/2022 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 12/2022 vp

*Ainoa käsittely*

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 15. asia. Käsittelyn pohjana on työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö TyVM 12/2022 vp. Nyt päätetään kannanotosta kertomuksen johdosta. — Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Pekonen, olkaa hyvä.

*Keskustelu*

**17.53 Aino-Kaisa Pekonen vas** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Esittelen tosiaan nyt valiokunnan mietinnön yhdenvertaisuusvaltuutetun kertomuksesta. Tämä kertomus on laaja ja pitkä, mutta yritän olla tiivis.

Valtuutettu antaa yhdenvertaisuuden toteutumisesta kerran neljässä vuodessa eduskunnalle kertomuksen, jossa käsitellään muiden havaintojen lisäksi myös ihmiskauppaa ja siihen liittyviä ilmiöitä sekä naisiin kohdistuvaa väkivaltaa ja perheväkivaltaa sekä toimia ja toimintaperiaatteita niiden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi. Käsiteltävänä oleva kertomus on yhdenvertaisuusvaltuutetun toinen. Kertomuksessa käsitellään laajasti valtuutetun toiminnan ja toimivallan eri puolia.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta käsittelee mietinnössään vain joitakin kertomuksessa käsiteltyjä aihealueita, mutta totean heti, että pidimme kertomukseen valittuja aihealueita tärkeinä ja ajankohtaisina, ja kannustankin kaikkia tutustumaan kertomukseen kokonaisuudessaan.

Kertomuksen mukaan yhdenvertaisuus ja perus- ja ihmisoikeudet tunnustetaan aikaisempaa selvemmin keskeisiksi suomalaisen yhteiskunnan arvoiksi. Myönteisestä kehityksestä huolimatta syrjintä on valtuutetun mukaan Suomessa kuitenkin edelleen vaikea ongelma. Vuonna 2021 reilusta 2 000 yhteydenotosta yhdenvertaisuusvaltuutettuun 1 584 koski syrjintäasioita.

Ensimmäiseksi valiokunta mietinnössään nostaa esiin valtuutetun resurssit. Yhdenvertaisuusvaltuutetun tehtäväkenttä on viime vuosina laajentunut merkittävästi. Saadun selvityksen mukaan valtuutetun käytettävissä olevat resurssit eivät kuitenkaan ole merkittävästi lisääntyneet. Valiokunta yhtyy yhdenvertaisuusvaltuutetun suositukseen resurssien lisäämisestä. Valiokuntahan kiinnitti jo neljä vuotta sitten mietinnössään huomiota yhdenvertaisuusvaltuutetun resursseihin.

Syrjinnän uhrin oikeussuojaan liittyen kertomuksessa huomautetaan, ettei tavoitetta syrjintäkiellon yhtenäistämisestä ja eri syrjintäperusteiden saattamisesta yhteisen oikeussuo-

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2022 vp

jan piiriin ole saavutettu. Valiokunta pitää tätä koskevia valtuutetun suosituksia kannatettavina. Valiokunta myös toteaa, että eduskunnassa on käsittelyssä hallituksen esitys yhdenvertaisuuslain muuttamisesta, mutta se vastaa vain osittain valtuutetun esittämiin huoliin.

Vammaiset henkilöt kokevat edelleen syrjintää monella elämän osa-alueella Suomessa. Yhdenvertaisuusvaltuutettu saa eniten yhteydenottoja liittyen vammaisuuteen ja alkupeirään perustuvaan syrjintään. Yhteydenotot liittyvät muun muassa asumiseen, työelämään sekä sosiaali- ja terveyspalveluihin liittyviin kysymyksiin. Sosiaali- ja terveysvaliokunta kiinnittää antamassaan lausunnossa valtuutetun tavoin huomiota alueellisiin eroihin vammaispalvelujen toteutumisessa. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta yhtyy sosiaali- ja terveysvaliokunnan huomioon, että siirryttäessä hyvinvointialueille on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, että alueilla on mahdollisimman yhtenäiset käytännöt vammaispalveluissa.

Valtuutettu nostaa kertomuksessaan myös esiin, että yhdenvertaisuussuunnittelu on osa yhdenvertaisuuslaissa säädettyä viranomaisen velvollisuutta edistää yhdenvertaisuutta. Yhdenvertaisuusvaltuutetun mukaan sen valvontatyössä tulee säännöllisesti tietoon viranomaisia, joilla ei ole lain edellyttämää viranomaistoiminnan kattavaa yhdenvertaisuussuunnitelmaa. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää valtuutetun tavoin tärkeänä, että ministeriöt antavat hallinnonalansa viranomaisille tarvittavaa tukea ja tietoa yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Valiokunta yhtyy valtuutetun suosituksiin liittyen yhdenvertaisuuslain uudistamisen yhteydessä tehtäviin kirjauksiin.

Puhemies! Mitä sitten tulee lasten ja koulutuksen yhdenvertaisuuteen, valtuutetun kertomuksen mukaan vähemmistöihin kuuluvat ihmiset kohtaavat ennakkoluuloja ja kokevat ulkopuolisuutta, kiusaamista ja vähättelyä jo koulutuksessa ja varhaislapsuudessa. Esimerkkinä tästä sivistysvaliokunta toteaa työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle antamassaan lausunnossa, että vammaiset nuoret kokevat monesti syrjintää esimerkiksi ammatinvalinnan ja opintojen ohjauksessa. Yhdenvertaisuusvaltuutettu tähdentää sen olevan keskeistä, että kasvatuksessa ja koulutuksessa syrjintä tunnistetaan rakenteellisena ilmiönä. Valtuutettu katsoo, että oppilaitoksissa tulee olla selkeät prosessit rasistiseen häirintään ja syrjintään puuttumiseen.

Digitalisaatiosta, josta tänään on täällä salissakin puhuttu, kertomuksessa todetaan, että digitalisaation avulla pystytään merkittävästi edistämään yhdenvertaisuutta, mutta digipalvelut voivat kuitenkin huonosti suunniteltuina myös estää ainakin joihinkin palveluihin pääsyn esimerkiksi osalta ikääntyneistä ja vammaisista henkilöistä. Sosiaali- ja terveysvaliokunta toteaa lausunnossaan, että sote-palveluiden digitalisaation lisääntyessä riski palveluista syrjäytymiseen on erityisen suuri jo valmiiksi haavoittuvassa asemassa olevilla. Valtuutettu suosittelee, että yhdenvertaisuuden ja saavutettavuuden toteutuminen otetaan keskiöön palveluita digitalisoitaessa. Lisäksi digiosaamista ja digilukutaitoa on kehitettävä ja kaikille on järjestettävä riittävä digituki. Valiokunta yhtyy valtuutetun suosituksiin.

Arvoisa puhemies! Valtuutettu tuo hyvin esille eri vähemmistöryhmien ongelmat hyvinvoinnissa ja terveydessä. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää tärkeänä yhdenvertaisuusvaltuutetun suositusta siitä, että hyvinvointialueiden hyvinvointi- ja palvelustrategioissa tulee huomioida kattavasti yhdenvertaisuuslaki. Valiokunta kannattaa myös kertomuksen suositusta siitä, että kielellisten oikeuksien toteutumista on seurattava hyvinvointialueisiin kohdistuvassa valtion ohjauksessa.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että haavoittuvassa asemassa olevat ihmiset, kuten ikääntyneet, lapset ja nuoret, vammaiset henkilöt sekä vähemmistöihin kuuluvat, ovat

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2022 vp

kokeneet uudenlaisia haasteita tai aiemmat ongelmat ovat korostuneet pandemian aikana. Valiokunta pitää välttämättömänä, että eri palveluissa tehdään varautumissuunnitelmia vammaisten henkilöiden ja ikääntyneiden terveyden ja turvallisuuden varmistamiseksi poikkeuksellisissa oloissa perusoikeuksien toteutumista turvaavalla tavalla.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu seuraa kansallisena ihmiskaupparaportoitajana ihmiskauppaan liittyviä ilmiöitä ja on tärkeä toimija ihmiskaupan vastaisessa työssä. Tämän kertomuksen mukaan ihmiskaupan vastainen toiminta Suomessa on kehittynyt viimeisten vuosien aikana. Ihmiskauppa on myös sukupuolittunut ilmiö, johon lähisuhdeväkivalta ja naisiin kohdistuva väkivalta liittyvät kiinteästi. Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimiala laajeni naisiin kohdistuvan väkivallan raportoitajan tehtävän perustamisen myötä vuonna 2022. Valtuutetun mukaan ihmiskaupparaportoinnissa on tämän jälkeen mahdollisuuksia entistä tarkemmin paneutua ihmiskuppailmiöön sukupuolinäkökulmasta, ja valiokunta pitää tätä tärkeänä.

Työperäistä hyväksikäyttöä tapahtuu valtuutetun mukaan huomattavasti enemmän kuin sitä tulee ilmi. Hyväksikäytön kohteeksi joutuvat etenkin ulkomaalaiset työntekijät, ja hyväksikäytön skaala on laaja maksamattomista ylityökorvauksista ihmiskauppaan.

Lapsiin ja nuoriin kohdistuvaa ihmiskauppa tunnistetaan lähinnä turvapaikanhakijoiden keskuudessa, ja selvitysten mukaan lapsiuhrit ohjautuvat ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmään pääosin vasta täysi-ikäisinä. Yhdenvertaisuusvaltuutettu pitää tärkeänä, että ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmään ohjaamisen rinnalla kehitetään sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin ohjautumista. Työnjaon selkeyttämiseksi tulee laatia ihmiskaupan uhrien tunnistamisen ja avun pariin ohjaamisen menettelyt, ja näissä menettelyissä on huomioitava erityisesti lapset. Hyvinvointialueille tulee rakentaa toimivat menettelyt uhrien tunnistamiseksi ja avun piiriin ohjaamiseksi.

Yhdenvertaisuusvaltuutetun kertomukseen sisältyy suosituksia ihmiskaupan uhrien aseman parantamisesta ja rikosvastuun toteutumisen tehostamisesta. Valiokunta kannattaa näitä suosituksia ja kiinnittää huomiota erityisesti piiloon jäävään vakavaan työhyväksikäyttöön sekä seksityötä tekevien henkilöiden oikeuksiin.

Puhemies! Viimeisenä valiokunta nostaa kertomuksesta ulkomaalaisten aseman ja oikeudet Suomessa. Yhdenvertaisuusvaltuutettu tuo kertomuksessa esiin valtuutetun ulkomaalaisten oikeuksiin liittyvässä työssä sekä maasta poistamisen valvonnassa esiin nousseita havaintoja sekä esittää suosituksia ulkomaalaisten perus- ja ihmisoikeuksien vahvistamiseksi. Valtuutettu kiinnittää kertomuksessa erityisesti huomiota lapsen oikeuksien ja perhe-elämän suojan toteutumiseen. Valtuutettu on työssään ulkomaalaisten oikeuksien edistämiseksi havainnut ja saanut tietoonsa yhä enenevässä määrin tapauksia, joissa lasten perustavaa laatua olevat oikeudet eivät toteudu. Tyypillisimmillään on kyse tilanteesta, jossa toinen vanhemmista erotetaan lapsesta käännettämällä tai karkottamalla hänet pois Suomesta. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta yhtyy valtuutetun suositukseen siitä, että ulkomaalaislain lasten oikeuksia koskevia säännöksiä on kehitettävä vastaamaan lapsen oikeuksien sopimusta ja lastensuojelulakia.

Arvoisa puhemies! Huh — tämä oli tavanomaista pidempi esittelypuheenvuoro, mutta muistutan, että tämä kertomus tosiaan annetaan eduskunnalle kerran neljässä vuodessa ja asia on äärimmäisen tärkeä. Valiokunta esittää eduskunnalle hyväksyttäväksi kannanoton, jossa on kuusi kohtaa. Mietintöön sisältyy vastalause.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Kiitoksia. — Ja nyt edustaja Mäkisalo-Ropponen.

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2022 vp

**18.04 Merja Mäkisalo-Ropponen sd:** Arvoisa puhemies! Kiitos valiokunnan puheenjohtaja Pekoselle mietinnön esittelystä. Olen samaa mieltä, asia on todella tärkeä.

Otan omassa puheenvuorossani kantaa ainoastaan vammaisten yhdenvertaisuuteen, ja onkin tärkeää huomioda, että myös yhdenvertaisuusvaltuutetun kertomuksessa painottuvat jälleen kerran vammaisten syrjintää koskevat asiat erityisen painokkaasti.

Vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva YK:n sopimus astui Suomessa laintasoisesti voimaan vuonna 2016. Vammaiset ihmiset kokevat syrjintää monella elämän osa-alueella Suomessa. Neljän kertomusvuoden aikana yhdenvertaisuusvaltuutettu on otettu yhteyttä eniten vammaisuuteen ja alkuperään perustuvaan syrjintään liittyen. Yhteydenotot ovat useimmiten koskeneet yksityisiä palveluja, kuten asumista tai kauppaa, työelämää sekä sosiaali- ja terveyspalveluita ja muita julkisia palveluita.

Tällä kertaa yhdenvertaisuusvaltuutettu otti erityisesti kantaa vammaisten työllisyyskysymyksiin. Vammaisyleissopimuksen 27 artiklan mukaisesti vammaisilla henkilöillä on oikeus tehdä työtä yhdenvertaisesti muiden kanssa. Työympäristön on oltava avoin, osallistava ja vammaisten henkilöiden saavutettavissa. Oikeus tehdä työtä on turvattava myös niille, jotka ovat vammautuneet palvelusuhteen aikana.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta tähdensi mietinnössään, että vammaisille henkilöille ei tule luoda eriytyneitä työmarkkinoita, vaan heille tulee tarjota tarvittavat tukitoimet, jotta mahdollisimman moni voi toimia tavallisilla työmarkkinoilla tai yrittäjänä. Henkilökohmainen apu ja kuljetuspalvelut ovat keskeisessä osassa työelämäoikeuksien toteutumisessa. Vammaispalveluiden siirtyessä hyvinvointialueille on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, että alueilla on mahdollisimman yhtenäiset käytännöt.

Yhdenvertaisuusvaltuutetun kertomuksessa todetaan, että voimassa oleva lainsäädäntö, viranomaiskäytännöt ja yleiset asenteet eivät luo edellytyksiä vammaisten ihmisten työelämäoikeuksien toteutumiselle vammaisyleissopimuksen edellyttämällä tavalla. He kokevat syrjintää erityisesti työnhaussa ja kohtuullisten mukautusten järjestämisessä, mutta myös yleensä työurallaan. Syrjintätapaukset eivät saadun selvityksen mukaan etene kovinkaan usein työsuojeluviranomaisten käsittelyyn. Toisaalta syrjintään alkaa jo koulutuksessa, sillä vammaiset nuoret kokevat monesti syrjintää esimerkiksi ammatinvalinnan ja opintojen ohjauksessa, jossa oletuksia sopivasta ammatista tehdään pelkästään nuoren vamman perusteella ottamatta huomioon hänen kiinnostuksensa kohteita tai taipumuksiaan.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu suosittaa, että yhdenvertaisuuslakiin kirjataan sen uudistamisen yhteydessä selkeästi YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien yleissopimuksen velvoitteet kohtuullisiin mukautuksiin sekä ennakollinen varautuminen vammaisten henkilöiden erityistarpeisiin kaikille sopivaa suunnittelua käyttäen.

Lokakuun lopulla yhdenvertaisuusvaltuutettu ja Ihmisoikeuskeskus julkaisivat yhdessä valmistelemansa Suuntana vammaisten henkilöiden yhdenvertainen osallisuus työelämässä -käsikirjan, jonka tavoitteena on tukea työnantajia, viranomaisia ja vammaispalveluiden asiantuntijoita vammaisten henkilöiden työllistymisen edistämiseksi. Käsikirjassa esitetään monia toimia yhdenvertaisempien toimintamallien rakentamiseksi ja vammaisten henkilöiden työllisyyden edistämiseksi.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu kiinnittää huomiota myös lainvalmistelun yhdenvertaisuusvaikutusten arvioinnin puutteisiin. Vammaisvaikutusten arviointi on osa yhdenvertaisuusvaikutusten arviointia. Myös tarkastusvaliokunta on ottanut kantaa vammaisvaikutusten arviointien puutteisiin lainsäädäntötyössä. Vammaisia koskeva tietopohja ja tiedonkeruu lainsäädäntöä tehtäessä on liian kapea-alaista. Kun lainvalmistelussa huomioidaan yhden-

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2022 vp

vertaisuus oikein, torjutaan samalla rakenteellista syrjintää. Kattavien yhdenvertaisuusvaikutusten arviointien yhtenä esteenä on syrjintää ja yhdenvertaisuutta sekä yleisemmin eri väestöryhmien elämäntilanteita ja oikeuksien toteutumista koskevan tiedon puutteellisuus. Yhdenvertaisuusvaltuutettu kiinnittää huomiota myös yhdenvertaisuusvaikutusten arviointia koskevien ohjeiden riittämättömyyteen. Mutta on syytä huomioda, että asiahan ei koske vain lainsäädäntötyötä, vaan myös kunnissa ja hyvinvointialueilla on isoja puutteita yhdenvertaisuus- ja vammaisvaikutusten arvioinnissa.

Arvoisa puhemies! Piilossa olevat vammaisia syrjivät asenteet ovat vielä kovin yleisiä maassamme. Tämä näkyy esimerkiksi puheena, jossa vammaisuus rinnastetaan sairauteen tai työkyvyttömyyteen. Joitakin viikkoja sitten törmäsin THL:n sivuilla listaukseen niin sanotuista sairauksista, jotka eivät estä rokottamista. Tässä listassa oli mainittuna muun muassa kehitysvammaisuus ja autismin kirjo, eli THL oli laittanut ne sairauksien joukkoon. Minusta se on kovin hämmäntävä huomio. Sama ilmiö tuli esille Helsingin Sanomien pääkirjoituksessa 2.11., josta moni vammainen sai sen käsityksen, että esteettömyys ja kuljetuspalvelut ovat kirjoittajan mielestä liian kalliita yhteiskunnalle. En tiedä, oliko tämä toimittajan todellinen ajatus, mutta näin vammaiset sen lukivat. Yhdenvertaisuus ja osallisuus oli asetettu alisteiseksi taloudelle. Tähän asenteeseen vammaiset kertovat törmäävänsä usein edelleenkin, ja tämä asenne on yhdenvertaisuuden tavoitteen näkökulmasta todella haitallinen.

On siis tärkeää myöntää, ettei YK:n vammaisoikeuksien sopimus toteudu vieläkään Suomessa, eivätkä kaikkien asenteetkaan tunnu olevan sitä puoltamassa. Sosiaali- ja terveysvaliokunnassa käsiteltyssä oleva vammaispalvelulakiesitys jättää myös isoja aukkoja vammaisten yhdenvertaisuuden toteutumiselle edelleen, vaikka siinä on paljon edistysaskeleita. Haluan kuitenkin ajatella, ettei kysymys ole niinkään ilkeydestä tai eriarvoisuuden hyväksymisestä vaan tietämättömyydestä. Tiedon lisääminen muuttaa myös asenteita, ja tämä on myös yhdenvertaisuusvaltuutetun yksi keskeinen toiminnan tavoite. Toivon paljon menestystä Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimistolle. — Kiitos.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Kiitos. — Edustaja Mäkynen.

**18.10 Jukka Mäkynen ps:** Arvoisa herra puhemies! Perussuomalaisten valiokuntaryhmä näkee, että suomalaisessa yhteiskunnassa esiintyy syrjintää, johon on syytä puuttua. Olemme kuitenkin sitä mieltä, että yhdenvertaisuusvaltuutetun kertomuksessa painotukset ovat päälaellaan suhteessa siihen, kuinka paljon erilaisia syrjinnän muotoja esiintyy. Varsin usein jää huomiotta syrjintä, joka perustuu vammaisuuteen, ikään tai terveydentilaan. Huomion saavat ne, jotka huutavat äänekkäimmin tulleen syrjityiksi.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa oikeusasiamies nosti esiin yhdenvertaisuusvaltuutetun ja tasa-arvovaltuutetun toimivallan ongelmallisen rajauksen, josta kumpikin valtuutettu on omissa kertomuksissaan myös useaan otteeseen maininnut. Jo aikaisemmin syrjintä- ja tasa-arvolautakunnat on yhdistetty yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnaksi, ja oikeusasiamiehen mukaan viranomaisten toimivaltuudet, jotka määräytyvät syrjintäperusteittain, vaikeuttavat moniperusteisen syrjinnän tunnistamista ja johtavat siihen, että moniperusteista syrjintää käsitellään vain osittain. Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimivaltuuksien suurin puute on se, ettei hän voi valvoa työelämässä tapahtuvaa syrjintää.

Perussuomalaisilla on esittää asiaan helppo ratkaisu, joka vähentää hallintobyrokratiaan kuluja kustannuksia ja tekee järjestelmästä selkeämmän. Yhdistämällä tasa-arvovaltuute-

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2022 vp

tun ja yhdenvertaisuusvaltuutetun toimistot sekä syrjintää koskeva lainsäädäntö yhteen laikiin syrjintää olisi mahdollista käsitellä nykyistä toimivammin kokonaisuutena.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaisten valiokuntaryhmä pitää yhdenvertaisuusvaltuutetun kertomuksen ansiokkaimpana osana esiin nostettuja toimenpiteitä, jotka ovat välttämättömiä vammaisten henkilöiden yhdenvertaisten oikeuksien toteutumiseksi. Yhdenvertaisuusvaltuutetun tavoin katsomme, että nämä toimenpiteet on kirjattava yhdenvertaisuuslakiin, jotta vammaisten henkilöiden oikeudet ja eri toimijoiden velvollisuudet olisivat selkeästi lainsäädännössä ilmeneviä sen sijaan, että ne selviävät vain kansainvälisiin sopimuksiin perehtymällä.

Kiinnitämme huomiota siihen, että sote-uudistukseen liittyy monia haasteita vammaisten ihmisten oikeuksien toteutumiseen sekä heidän tarvitsemiinsa palveluihin liittyen. Jaamme yhdenvertaisuusvaltuutetun näkemyksen siitä, että vammaispalvelulainsäädännön uudistuksessa tulee täysimääräisesti huomioida vammaisyleissopimuksen sisältö niin, että sääntely turvaa yksilölliset tarvelähtöiset palvelut vammaisille henkilöille. Vammaispalveluilla on voitava aidosti tukea vammaisen henkilön tosiasiallista ja osallistuvaa yhdenvertaisuutta esimerkiksi koulutuksessa ja työelämässä.

Täysin eri mieltä yhdenvertaisuusvaltuutetun kanssa olemme ehdotuksesta koskien uskonnollisten päähineiden käytön sallimista poliisissa ja Puolustusvoimissa. Pidämme esitettyä näkemystä erikoisena, koska poliisit ja Puolustusvoimien henkilökunta käyttävät Suomessa virkapukua, jonka osaksi ei kuulu uskonnollisen vakaumuksen ilmentäminen. Uskonnollisia päähineitä tai muita uskonnollisia tunnuksia ei tule ottaa osaksi poliisin tai Puolustusvoimien virkapukua jo siksi, että poliisin luotettavuutta ja uskottavuutta kansalaisten silmissä voi heikentää, mikäli poliisi ei näyttäydy puolueettomana toimijana. Eri-tyyppisen ongelmallista olisi, jos uskonnollista tunnusta kantava poliisi osallistuisi esimerkiksi uskonnolla perusteltua kunniaväkivaltaa koskevan rikoksen tutkimiseen.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset jättivät valiokunnassa kertomukseen vastalauseen, jossa ehdotimme konkreettisia toimenpiteitä yhdenvertaisuusvalvonnan ja erityisesti vammaisten henkilöiden aseman parantamiseksi. Samoin esitimme toimenpiteitä ihmis-kauppaan puuttumiseksi.

Esitän, että eduskunta hylkää työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan kannanottoehdotuksen, johon kuuluu kuusi suositusta/lausumaa, ja esitän, että eduskunta hyväksyy perussuomalaisten vastalauseen mukaisen kannanoton, johon kuuluu yhdeksän suositusta ja lausumaa.

Arvoisa puhemies! Luen nämä perussuomalaisten kannanotot vielä.

Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto 1) ryhtyy toimenpiteisiin yhdenvertaisuusvaltuutetun ja tasa-arvovaltuutetun toimistojen yhdistämiseksi, jotta toimivaltuuksien rajauksiin liittyvistä ongelmista syrjinnän valvonnassa päästään eroon ja resursseja vapautuu hallinnosta varsinaiseen työhön, 2) ryhtyy toimenpiteisiin yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoasioita koskevan lainsäädännön yhdistämiseksi yhteen lakiin, 3) ryhtyy toimenpiteisiin yhdenvertaisuusvaltuutetun kertomuksesta ilmenevien, vammaisten henkilöiden oikeuksiin ja toimijoiden velvollisuuksiin liittyvien kirjausten nostamiseksi yhdenvertaisuuslakiin, 4) toteuttaa viivyttämättä vammaispalvelulainsäädännön uudistuksen siten, että siinä huomioidaan täysimääräisesti vammaisyleissopimuksen sisältö ja turvataan yksilölliset palvelut vammaisille henkilöille, 5) toteuttaa yhdenvertaisuusvaltuutetun esittämät, vammaisten henkilöiden työelämäosallistumista koskevat suositukset, 6) edistää esteettömyyttä yhteiskunnassa ja kiinnittää huomiota digitalisaatiosta aiheutuviin yhdenvertaisuuson-

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2022 vp

gelmiin, 7) ryhtyy toimenpiteisiin pakkoavioliittojen kriminalisoimiseksi, 8) tarkastelee ihmiskaupparikosten rangaistustasoa ja toteuttaa rangaistustason uudistuksen sellaiselle tasolle, joka auttaa ennaltaehkäisemään ihmiskaupparikoksia, ja 9) edistää ihmiskaupparikoksiin syyllistyneiden ulkomaan kansalaisten karkottamista maasta. — Kiitos.

**Toinen varapuhemies Juho Eerola:** Kiitos. — Ja edustaja Lundén.

**18.17 Mikko Lundén ps:** Kiitos, arvoisa herra puhemies! Aivan aluksi kannatan edustaja Mäkysen tekemiä hyviä esityksiä. Nostaisin esiin vielä muutaman asian perussuomalaisen vastalauseesta.

Yhdenvertaisuusvaltuutetun kertomuksessa käsiteltiin myös ihmiskauppaa. Valiokunnan kuulema professori Nousiainen kertoi, että Suomessa rikoslakiin ei ole lisätty uusia rikosnimikkeitä, joille olisi tarvetta ja joihin kansainväliset ihmisoikeussopimukset velvoittaisivat. Esimerkiksi ihmiskaupan kriminalisoinnin on katsottu kattavan myös pakkoavioliiton. Erillinen pakkoavioliiton kriminalisointi olisi kuitenkin Nousiaisen mukaan tarpeen, koska kaikki pakkoavioliitot eivät täytä ihmiskaupan määritelmää. Ihmiskauppa-säännöstä on tulkittu oikeuskäytännössä hyvin tiukasti, ja lisäksi seksuaalirikossäädäntö on pakkoavioliittojen suhteen ongelmallinen. Pakkoavioliitot tulee myös Istanbulin sopimuksen perusteella kriminalisoida. Kannatimme valiokunnassa professori Nousiaisen näkemystä ja katsoimme, että pakkoavioliitot on kriminalisoitava. Pidämme tärkeänä, että ihmiskaupparikoksiin puututaan tehokkaasti ja ennen kaikkea näitä rikoksia pyritään ehkäisemään ennalta.

Yhdenvertaisuusvaltuutetun kertomuksessa todetaan, että ihmiskauppaan liittyy usein naisiin kohdistuvaa väkivaltaa. Joutsenon vastaanottokeskus kuitenkin huomautti, että ihmiskaupan kohteena voivat olla myös miehet ja pojat. Huomiota on kiinnitettävä ihmiskaupan vastaisessa työssä myös vakavan työvoiman hyväksikäytön kohteeksi joutuneisiin. Myös työikäinen mies voi olla hyvin haavoittuvassa asemassa. Ihmiskaupparikoksiin on suhtauduttava samalla vakavuudella uhrin sukupuolesta riippumatta.

Arvoisa herra puhemies! Yhdenvertaisuusvaltuutetun kertomuksessa kritisoidaan useampaa korkeimman hallinto-oikeuden tuomiota, jotka koskevat käännetyispäätöksiä. Perussuomalaisen valiokuntaryhmä katsoo, että yhdenvertaisuusvaltuutetun tulisi tunnustaa riippumattoman oikeuslaitoksen merkitys. Valtuutetun rooli maasta poistamisen täytäntöönpanon valvojana ei tarkoita, että asianmukaisen, kaikki oikeusasteet läpikäyneen oikeusprosessin perusteella tehtyjä karkotuksia tai käännetyksiä olisi vastustettava edes silloin, kun karkotus- tai käännetyispäätös perustuu rikostuomioon. Vastakkain ovat suomalaisten sekä muiden Suomen alueella oleskelevien henkilöiden oikeudet turvallisuuteen, terveyteen ja elämään sekä ulkomaalaisen halu pysyä Suomessa.

Haluan muistuttaa, että yhdenvertaisuusvaltuutetun tehtävänä on valvoa ihmisoikeuksien toteutumista lainsäädännön puitteissa eikä pyrkiä romuttamaan Suomen ulkomaalaislainsäädäntöä tai muuttaa Suomen turvapaikkapolitiikkaa. — Kiitos.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.